

v našich i zahraničních časopisech obsahuje více než padesát titulů. Kromě již zmíněné monografie o toxikománii je známá a ceněná i drobnější monografická práce *Mládež a drogy* (ve dvou vydáních: 1974 a upravené vydání 1977). Vyvrcholením jeho teoretické práce je pozoruhodný a originální interakční model drogových závislostí a jevů příbuzných DOPER-t, který stále rozvíjel a věnoval mu několik časopiseckých studií. Tento model komplexně znázorňuje ty subsystémy a jejich interakce, které je třeba brát v úvahu při teoretické analýze, plánování a vyhodnocování výzkumu i praktických opatření, která se týkají drogové závislosti.

Pro českou psychologii byla významná Urbanova spolupráce na návrhu českého názvosloví a jednotné signatury Rorschachova experimentu z r. 1957. Autorsky se také podílel na několika učebnicích lékařské psychologie a psychoterapie. Účastníci našich i mezinárodních vědeckých setkání znají E. Urbana také z jeho četných (více než 40) referátů a diskusních vystoupení.

V r. 1958 byl jedním ze zakládajících členů Československé psychologické společnosti při ČSAV, předchůdkyně nynější Českomoravské psychologické společnosti. Byl dlouholetým předsedou sekce klinické psychologie, vedl skupinu pro teorii a praxi projektivních metod a skupinu pro náboženskou psychologii. Významně se spolupodílel na organizaci tradičních klinicko-psychologických dnů. Byl také členem několika českých i zahraničních vědeckých společností. Jeho rozsáhlé jazykové znalosti našly své uplatnění při práci v terminologické komisi České psychiatrické společnosti.

PhDr. Eduard Urban byl uznávaným odborníkem v klinické psychologii, drogové závislosti, skupinové psychoterapii a byl také oblíbeným a váženým vysokoškolským učitelem. Byl člověkem hluboce vzdělaným, s nebývale rozsáhlým kulturním, filozofickým a náboženským zájmem. Byl velmi kultivovaný a citlivý. Svými zájmy přesahoval i do oblasti literatury, hudby a výtvarného umění. Jen někteří o něm také vědí, že je autorem několika zasvěcených předmluv k českým překladům děl Stefana Zweiga.

V posledních letech života, kdy se mu zhoršovalo zdraví, nesl svůj úděl statečně a trpělivě, stejně jako se léta dokázal starat o svého vážně nemocného otce. Do posledních dnů mu byla oporou jeho víra a několik věrných přátel, kteří mu různým způsobem mohli již jen částečně vrátit to cenné, co od něho dostávali.

I když jsem nebyl jeho studentem, přesto Eduarda Urbana považuji za svého učitele; později se stal i mým kolegou a přítelem. Vzpomínám na něho s dojetím a velice rád a zároveň i s pocitem vděčnosti, že mi osud dopřál možnost být dlouhá léta v jeho blízkosti. Byl to moudrý a laskavý člověk, jakých v životě nepotkáme mno-

ho. Když jsem psal medailónek k jeho šedesátinám, vyškrtlta mi ještě tehdy – bylo to začátkem r. 1989 – redakce větu: „Uprostřed proměn časů a života dokázal zůstat věrný svým mravním zásadám.“ Dnes ji tedy píšu znovu, protože o něm platila a stále platí.

Z. Kuták

Vybraná bibliografie:

- Návrh českého názvosloví a jednotné signatury Rorschachova experimentu. *Čs. psychologie* 1, 1957, 356 – 357 (spolu s J. Čepelákem, J. Diamantem, F. Engelsmannem, S. Nevolem).
 Stručný přehled psychologie. In: Vondráček, V., Dobiáš, J. a kol., *Lékařská psychologie*. Praha, SPN 1969, 9 – 31.
 Psychologie stáří. In: *Psychologie a psychiatrie stáří*. Sborník přednášek, Praha, Ministerstvo práce a sociálních věcí ČSSR 1971, 3 – 27.
 Toxikománie. Praha, Avicenum 1973.
 Mládež a drogy. Praha, Ministerstvo zdravotnictví, Ústav zdravotní výchovy 1974, 2. upravené vydání 1977.
 Klinická psychologie. In: *Lékařské repetitorium*. Praha, Avicenum 1976.
 Interakční model drogových závislostí. *Protialkoholní obzor* 13, 1978, 2, 89 – 93.
 Interakční tetraedr ve výzkumu drogových záležitostí. *Čs. psychologie* 26, 1982, 4 – 5, 431–433.
 DOPER-t 1984: Model drogové závislosti a jevů příbuzných. In: *Psychologické výzkumy v ČSSR 1981–85*, Sborník VI. Sjezdu čs. psychologů. Praha, ČSPS 1985, 326 – 328.
 Teoretické otázky skupinové psychoterapie. In: Kondáš, O. a kol.: *Psychoterapie a reedukácia*. Martin, Osveta 1985, subkapitola 6.1.
 Psychiatrická terminologie. *Čs. psychiatrie* 84, 1988, 2, 79 – 83.
 Zdraví škodlivé návyky a mládež. *Čs. psychologie* 33, 1989, 2, 177 – 192.
 Stadiově strukturované psychodrama. *Psychoterapie II*. Sborník přednášek. Praha, Psychoterapeutická fakulta 1993, 206 – 212.
 Psychologie pro třetí tisíciletí. In: *Psychologie pro třetí tisíciletí*. Psychologické dny 1998. Olomouc, Testcentrum Praha, s. r. o., a ČMPS 2000, 9 – 12.

100. VÝROČÍ NAROZENÍ JANA DOLEŽALA (1902 – 2002)

Slavnostní shromáždění (6. 4. 2002) u příležitosti 100. výročí narození vnorovského rodáka, univerzitního profesora Jana Doležala, připravil a organizačně zabezpečil Obecní úřad Vnorovy,

starosta J. Břečka, místostarosta Z. Svoboda, členové rady a zastupitelstva. Oslavu 100. výročí inicioval a intenzivně se na její přípravě podílel F. Podškubka.

Kulturní program připravila a uváděla paní učitelka J. Levová, neteř prof. Doležala. V pořadu vystoupili folklorní soubor Spinek ze Vnorov a žáci ZŠ Vnorovy pod vedením paní J. Smutné a paní učitelky I. Michákové, cimbálová muzika Spinek s primáškou A. Kadubcovou a vedoucím J. Smutným.

Obecní úřad Vnorovy vydal publikaci „Ke 100. výročí narození univerzitního profesora Jana Doležala“, kterou sestavili J. Břečka a F. Podškubka z příspěvků S. Hermochové, J. Štikara a A. Studničky.

Odhalení pamětní desky na rodném domě prof. Doležala a následného kulturního pořadu se zúčastnili občané Vnorov a okolí, jeho příbuzní s rodinami, včetně dcery – Soni Hermochové, sestry Ludmily Tomečkové, bratra Miloše Doležala a další významní hosté.

Českomoravskou psychologickou společnost zastupovali J. Šturma (předseda společnosti) a J. Janoušek, katedru psychologie FF Univerzity Karlovy v Praze M. Rymeš (vedoucí katedry), J. Štikar a P. Uhlář. Dále se dostavili zástupci sousedních měst a obcí a Pedagogicko-psychologické poradny Hodonín. Videozáznam z celého průběhu oslav pořídil a stříhově upravil J. Dvorský.

Starší generaci je prof. Doležal znám zejména jako ředitel Ústavu lidské práce (do roku 1946), vedoucí katedry psychologie a ředitel Psychologického ústavu Univerzity Karlovy na FF UK, zakladatel časopisu Československá psy-

chologie a její první šéfredaktor a jako dlouholetý předseda Československé psychologické společnosti.

Profesor Doležal byl vždy považován především za vynikajícího metodologa a organizátora vědy. To platí nejen pro jeho činnost v Ústavu lidské práce, na filozofické fakultě Univerzity Karlovy a v časopisu Československá psychologie. Stál u zrodu nového plánu výuky jednoborové psychologie v padesátých letech a vybudoval jednu z nejlepších psychologických laboratoří v rámci univerzity. Nemálo významná byla i jeho činnost aplikační a konzultační, vyplývající jak z jeho dlouholetých zkušeností v průmyslu, tak z jeho širokého vzdělání.

Katedra psychologie získala listinný materiál z pozůstalosti prof. Doležala, který představuje sbírku významnou pro hodnocení vývoje psychologie v Československu. Je uložena v Celetné ul. 20 ve 3. p.

Profesor Doležal dal příklad svou osobností ve vztahu k vědecké práci. Snažil se o jemnou analýzu psychologických jevů, která směřovala až k jejich podstatě. Čistota výzkumné práce v Psychologickém ústavu podle něho spočívala v důsledné kontrole experimentálních proměnných. Jeho žáci a pokračovatelé si osvojovali již tehdy pod jeho vedením nejen metody kvantitativní, též kvalitativní analýzy. Získali mnoho zkušeností s interpretací dat jak v laboratorních podmínkách, tak mnohdy i při analýze úkolů společensky významných přímo v praxi.

V seminářích profesora Doležala byli účastníci vedeni k samostatnému uvažování, rozboru přednesených názorů, k vyvozování logických důsledků a ke konfrontaci se skutečností.

J. Hoskovec, J. Štikar